

POSTANOWIENIE

27 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 27 września 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa J.B.

przeciwko A.B.

o ustanowienie rozdzielności majątkowej,

na skutek skargi kasacyjnej A.B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z 29 czerwca 2023 r., X RCa 93/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanej A.B. na rzecz powoda J.B. 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia pozwanej A.B. do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 grudnia 2022 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie ustanowił rozdzielność majątkową w małżeństwie J.B. i A.A.B. z dniem 10 listopada 2021 r. (pkt I); oddalił powództwo w pozostałej części (pkt II) oraz orzekł o kosztach procesu.

Wyrokiem z 29 czerwca 2023 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I tylko o tyle, że ustalił datę ustania wspólności ustawowej między stronami na dzień 20 grudnia 2022 r. oraz zniósł wzajemnie

między stronami koszty zastępstwa procesowego przed sądem II instancji.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości. Wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego kwestii związanych z badaniem interesu obu stron i rodziny przy orzekaniu o rozdzielności majątkowej między małżonkami i dacie, z którą ta rozdzielność powinna być orzeczona na gruncie art. 52 § 1 i 2 k.r.o. w zw. z art. 5 k.c.

Skarżąca podniosła konieczność odpowiedzi na pytanie, jak daleko idące środki dowodowe powinien przeprowadzić sąd rozpoznający sprawę, by zbadać czy orzeczenie rozdzielności nie doprowadzi do pokrzywdzenia drugiego małżonka i jaka data rozdzielności będzie zasadna by do tego pokrzywdzenia nie doprowadzić? Czy sąd rozpoznający sprawę winien badać jedynie wstąpienie hipotetycznego zagrożenia dla interesu małżonka pozwanego, czy dążyć do ustalenia faktycznych działań, które to zagrożenie spowodowały? Czy sam fakt, że do kompleksowego zbadania pokrzywdzenia drugiego małżonka wskutek orzeczenia rozdzielności z określoną datą konieczne jest przeprowadzenie dowodów, mających na celu ustalenie, czy doszło do dokonania przesunięć z majątku wspólnego bez wiedzy i zgody drugiego małżonka (co Sądy obu instancji odebrały jako dowody służące ustalaniu składu majątku, które przeprowadza się z sprawie o podział majątku) determinuje możliwość pominięcia tych dowodów w sprawie o rozdzielność?

Zdaniem skarżącej praktyka zastosowana przez Sądy obu instancji pokazuje, że odwołując się do argumentu dublowania procesów o rozdzielność i podział majątku sądy znajdują „furtkę” do pomijania dowodów, które de facto nie służą ustalaniu składu majątku (czego dokonuje sąd w sprawie o podział majątku), a mają prowadzić do ustalenia czy z majątku wspólnego nie zostały dokonane bez zgody i wiedzy drugiego małżonka takie przesunięcia majątkowe, które mogą godzić w interes drugiego z małżonków, w zależności od tego czy rozdzielność będzie orzeczona, bądź z jaką datą będzie orzeczona.

Wobec tego rozpoznanie przedmiotowej skargi ma niebagatelne znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej oraz rozstrzygnięcia sprawy, w której

zagadnienie to powstało.

W odpowiedzi powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest kwalifikowanym środkiem prawnym, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a leżącymi w interesie powszechnym. Rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno służyć ochronie obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania oraz zapewniać jednolitość orzecznictwa sądowego w takich sprawach, w których możliwe jest dokonanie zasadniczej wykładni przepisu prawa, mającej walor generalny i abstrakcyjny.

W przepisach kodeksu postępowania cywilnego skarga kasacyjna została ukształtowana jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń, umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek, przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga, by przedstawione w niej zagadnienie prawne było istotne, co wyraża się w jego znaczeniu dla rozwoju prawa lub precedensowym

charakterze, oraz miało walor nowości. Chodzi więc o zagadnienie prawne, które będzie miało znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia konkretnej skargi kasacyjnej, lecz także dla praktyki sądowej w ogólności. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, mające znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, Nr 12, poz. 151; z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16 i z 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16).

Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się na temat tego, że żądanie ustanowienia rozdzielności majątkowej podlega ocenie z punktu widzenia zasad współżycia społecznego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 12 maja 2021 r., I CSKP 89/21; z 12 września 2000 r., III CKN 373/99; z 27 stycznia 2000 r., III CKN 426/98; z 15 października 1999 r., III CKN 374/98; z 17 września 1999 r., I CKN 129/99; z 31 marca 1999 r., I CKU 109/98; z 13 maja 1997 r., III CKN 51/97).

Jednocześnie Sąd Najwyższy co najmniej kilkukrotnie wyjaśniał, że w sprawie o ustanowienie rozdzielności majątkowej konieczne jest poczynienie ustaleń co najmniej w odniesieniu do: wielkości majątku wspólnego, istnienia zadłużenia, jego rozmiarów i okoliczności powstania, wielkości majątku odrębnego małżonka-dłużnika i sposobu wykonywania przezeń zobowiązania, a także kwestii dotyczących utrzymania i wychowania małoletnich dzieci stron (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1999 r., III CKN 506/98).

W wyroku z 11 grudnia 2008 r., II CKN 371/08 Sąd Najwyższy stwierdził natomiast, że ustanowienie przez sąd rozdzielności majątkowej między małżonkami, którzy pozostawali we wspólności ustawowej lub umownej, z dniem wcześniejszym niż dzień wytoczenia powództwa, jest dopuszczalne w zasadzie tylko wtedy, gdy z powodu separacji faktycznej (życia w rozłączeniu) niemożliwe było już w tym dniu współdziałanie w zarządzie majątkiem wspólnym.

Wskazać także należy, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wynikający z tego przepisu zakaz oparcia skargi kasacyjnej na tego rodzaju zarzutach oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi,

stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji, polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lutego 2024 r., I CSK 5688/22). Tymczasem sformułowane przez skarżącą zagadnienie prawne w istocie zmierza do zakwestionowania ustaleń faktycznych sądów powszechnych. W związku z tym powoływanie się przez stronę skarżącą, w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, na okoliczności związane z dokonaniem przez Sądy obu instancji błędnych (jej zdaniem) ustaleń faktycznych, jest niedopuszczalne i wykracza poza kognicję Sądu Najwyższego w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi kasacyjnej.

Podsumowując, w dacie orzekania o przyjęciu niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie występują już zagadnienia prawne ani nie istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa, wskazanych w skardze. Sąd Najwyższy nie stwierdził też kwalifikowanego naruszenia prawa, uzasadniającego ze względów publicznoprawnych przyjęcie skargi do rozpoznania.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3, art. 99 k.p.c. w związku z § 2 pkt 6, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(P.H.)

[a.ł]